ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಯೂಟದ ಯೋಜನೆ ಕುರಿತು ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆ ವರದಿ
ಜೂನ್ 2019

1. ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮಗುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಸೋಂಕಿನ ಪ್ರತಿರೋಧದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸೋಂಕಿನ ಚಕ್ರವು ಮಗುವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾವಿನ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ನೀರಸವಾಗಿವೆ. 4ನೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಟಂಬಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ (2015–16) ಪ್ರಕಾರ, ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯವಾದ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ತೂಕಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳ ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣವು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ (ಟೇಬಲ್ 1).

ಟೇಬಲ್ 1: ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ಸೂಚಕಗಳು (5 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ) (2015–16)

	ಒಟ್ಟಾರೆ	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ	ಒಬಿಸಿ	ಇತರೆ	ಹಿಂದೂ	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್
ಕುಂಠಿತ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಮಾಣ (ವಯಸ್ಸಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಡಿಮೆ ಎತ್ತರ) (%)	36.2	39.1	39.3	36.0	32.2	36.2	36.4	33.2
ಮಕ್ಕಳ ಕಡಿಮೆ ತೂಕ (ವಯಸ್ಸಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಡಿಮೆ ತೂಕ) (%)	35.2	40.1	40.3	32.6	33.8	35.9	32.5	35.2

ಇದರಿಂದ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮವು ವಯಸ್ಕ–ವಯಸ್ಸು ತುಂಬುವವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಂವಿಧಾನದ 21ನೇ ವಿಧಿ – ಜೀವನದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು – ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗಿದೆ. ಅಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಎದುರಿಸಲು, ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಯೂಟವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತೆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಆದೇಶಿಸಿತ್ತು. ತದನಂತರ, 2013 ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಹಾರ ಭದ್ರತಾ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾಜಾ, ಪೌಷ್ಠಿಕ ಮತ್ತು ಬಿಸಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕು ನೀಡುತ್ತದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಹಾರ ಭದ್ರತಾ ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾದ ಮಾನದಂಡಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿಗೆ ಟೇಬಲ್ 2ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ನಿಗದಿತ ಪ್ರಮಾಣದ ಕ್ಯಾಲೊರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಟೀನ್‌ಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಊಟಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶದ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು, ಬಳಸಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸಹ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ (1–5) 100 ಗ್ರಾಂ ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು 6 ರಿಂದ 10 ತರಗತಿಗಳಿಗೆ 150 ಗ್ರಾಂ ಅಕ್ಕಿ ಅಡುಗೆಗೆ ಬಳಸಬೇಕು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಹಾರ ಭದ್ರತಾ ಕಾಯ್ದೆ, 2013ರ ಪ್ರಕಾರ, ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟದ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶದ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ವಿಫಲವಾದರೆ ಸರ್ಕಾರವು ಜವಾಬ್ದಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಟೇಬಲ್ 2: ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಯುಟ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶದ ಮಾನದಂಡಗಳು

	ಕ್ಯಾಲೊರಿಗಳು (Kcal)	ಪ್ರೋಟೀನಾಂಶಗಳು (ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ)	ಅಕ್ಕಿ ಪ್ರಮಾಣ (ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ)
ತರಗತಿ 1 ರಿಂದ 5	450	12–15	100
ತರಗತಿ 6 ರಿಂದ 10	700	20	150

2. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಯೂಟದ ಯೋಜನೆ

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯುಟ ಯೋಜನೆ 2002–03ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಕಳೆದ 15 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ (1 ರಿಂದ 10 ತರಗತಿ) ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. 2013–14ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಕ್ಷೀರ ಭಾಗ್ಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು, ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದು ಲೋಟ ಬಿಸಿ ಹಾಲು (150 ಮಿಲಿ) ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. 2018–19ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಯುಟ ಮತ್ತು ಕ್ಷೀರ ಭಾಗ್ಯ ಯೋಜನೆಯು 54,839 ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಹಾಗು 53,47,501 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಲುಪಿದೆ.

3. ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಲೆಗಳ್ಳಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಯೂಟದ ಯೋಜನೆ ಕುರಿತು ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆ

ನವೆಂಬರ್ 2018 ರಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಆಹಾರ ಆಯೋಗವು ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಗದಿತ ಮೆನುವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ವಿಫಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿತ್ತು. ಮೆನುವಿನಲ್ಲಿ ಈರುಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ, ಆಹಾರವು ರುಚಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ ಫೌಂಡೇಶನ್ ಬಿಸಿ ಹಾಲಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ತಣ್ಣನೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿತ್ತು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯುಟ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಂಪಿನ ವಿರೋಧದಿಂದಾಗಿ, ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಬೇಡಿಕೆಯ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯುಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಯುಟ ಯೋಜನೆಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು, ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ 5 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ 31 ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ (ಅನುಬಂಧ 1) ಭೇಟಿ ನೀಡಿವೆ. ಅಕ್ಷಯಪಾತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ಆಹಾರವನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿರುವ ಶಾಲೆಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಶಾಲೆಗಳು, ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಬೇಯಿಸುವ ಶಾಲೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದರ ಹೊರತಾಗಿ, ತಂಡಗಳು ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪಾಲುದಾರರು ಅಂದ್ರೆ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಪೋಷಕರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರು. ವರದಿಯು ಭೇಟಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಮುಖ ಅವಲೋಕನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಂತರ ಆ ಅವಲೋಕನಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

4. ಪ್ರಮುಖ ಅವಲೋಕನಗಳು

ನಾವು ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ, ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಬಂದವರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿ ಊಟದ ಯೋಜನೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಾಗಿ ಇರುವುದು, ಇದು ಅವರ ಆಹಾರ ಆದ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಊಟದ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೇವನೆ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಪೋಲಾಗುವಿಕೆ: ನಾವು ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳು ನಿಗದಿತ ಆಹಾರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ (ಕೋಷ್ಟಕ 2). ಮಕ್ಕಳು ಕಡಿಮೆ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ, ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅಥವಾ ಬೇಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭೇಟಿಯ ದಿನದಂದು ಸೇವನೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಸುಮಾರು 60% –80% ಇತ್ತು. ಇದು ಯೋಜನೆಯ ದೊಡ್ಡ ವೈಫಲ್ಯ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೈನಂದಿನ ಆಹಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿ ಊಟದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಕಡಿಮೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಕಡಿಮೆ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಹಾರ ಭದ್ರತಾ ಕಾಯ್ದೆ 2013 ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಕ್ಕಿನ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟ, ಮೆನುವಿನಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಬಿಸಿ ಊಟದಲ್ಲಿ ರುಚಿ ಮತ್ತು ತಾಜಾತನದ

ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಬಳಕೆ ಇತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಶಾಲಾ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬಿಸಿ ಮತ್ತು ತಾಜಾವಾಗಿ ಬಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಶಾಲಾ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಬೇಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬಿಸಿ ಮತ್ತು ತಾಜಾವಾಗಿ ಬಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಬಳಕೆಯು ಸುಮಾರು 80–85% ರಷ್ಟಿದೆ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ವ್ಯರ್ಥ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ, ಆಸ್ಟಿನ್ ಟೌನ್‌ನ ತಮಿಳು ಶಾಲೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ದಿನದಂದು, ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರಾ ಪೂರೈಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಅರ್ಧಕರ್ದದಷ್ಟು ಸೇವಿಸದೇ ಹಾಗೆ ಉಳಿದಿತ್ತು ಅದೇ ರೀತಿ, ಆಸ್ಟಿನ್ ಟೌನ್‌ನ ಬಾಲಕರ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, 1.5 ಬಾಕ್ಸ್ ಅಕ್ಕಿ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ವ್ಯರ್ಥ/ಪೋಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ನಮಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದರು, ಆದ್ದರಿಂದ ಸರಬರಾಜು ಸಂಸ್ಥೆ (ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ) 1.25 ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ, "ಮಕ್ಕಳು ಈ ಆಹಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ನೀಡಿದರೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸೇವನೆಗಾಗಿ ಈರುಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. "ಅದೇ ರೀತಿ, ಚಾಮರಾಜನಗರದ ಶಾಲೆಗಳ ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜೆಎ **ಸ್‌ಎಸ್** ಮಠ ನೀಡುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವರು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅನೇಕಲ್‌ನಲ್ಲಿ, ಸರ್ಕಾರಿ ಉರ್ದು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಹೀಗಿತ್ತು, 'ಆಹಾರವು ಮಕ್ಕಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಿಸಿಬೇಳೆ ಬಾತ್ ರುಚಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾರ್ ನೀರಾಗಿರುತ್ತದೆ '.

ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಊಟದ ರುಚಿ: ಕಡಿಮೆ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಹಾರದಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಊಟದ ರುಚಿ. ಸರ್ಕಾರವು ಸೂಚಿಸಿದ ಮೆನು ಧಾನ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಾಹಾರಿ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪಕ್ಷಪಾತ ಹೊಂದಿದೆ. ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರದಂತಹ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಕನಿಷ್ಠ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಕಾರಣ, ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರವು ಈರುಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾವು ಮಾತನಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮಗೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಮತ್ತು ಈರುಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ತಿನ್ನುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿ ಊಟದ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಜೆಂಡಾವನ್ನು ಹೇರುವುದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಹಾರ ಭದ್ರತಾ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮಾನದಂಡಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಭೇಟಿಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅವರು ಇನ್ನೂ ಸರ್ಕಾರ ಸೂಚಿಸಿದ ಮೆನುವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಸರ್ಕಾರವು ಮೆನುವನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸದ ಕಾರಣ , ಎನ್‌ಜಿಒಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಆದ್ಯತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆಹಾರವನ್ನು ಪ್ರರೈಸುತ್ತಿವೆ.

ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ, ಹಲವಾರು ಪೋಷಕರು ಹಣ್ಣುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮೆನುವಿನಲ್ಲಿ ರಾಗಿ ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಸಲಹೆಯು ಬಹಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಬೇಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು, ಮತ್ತು ಇದರ ಸೇರ್ಪಡೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬಿಸಿ ಊಟದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸೇವನೆ ಎರಡನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ, ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರವು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ವೆಚ್ಚ (ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ತರಕ್ಕೆ 4.13 ರೂ. ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ಪ್ರಾಥಮಿಕಕ್ಕೆ 6.18 ರೂ.) ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಕಡಿಮೆ ವೆಚ್ಚದ ಹಂಚಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ, ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಾರ ಪೂರ್ತಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪೂರೈಸುತ್ತವೆ ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗವಾಗಿವೆ. ಅಂಗನ್ವಾಡಿಗಳಂತೆಯೇ ಈ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಊಟಕ್ಕೆ 12 ರೂ.ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ, ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶದ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಅಡುಗೆಗೆ

ಬಳಸುವಂತೆ ಕೈ–ತೋಟಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಪೋಷಕರು ಬಯಸಿದ್ದರು.

ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಪ್ರಶ್ರೈಕೆ: ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಪೋಷಕರು ಸತತವಾಗಿ ನೀಡಿದ ಸಲಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಊಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದು. ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರ್ಹ ಮತ್ತು ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ನ್ಯೂಟ್ರಿಷನ್ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ಆಹಾರ ಸಂಯೋಜನೆ ಕೋಷ್ಟಕಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೊಟ್ಟೆ (60 ಗ್ರಾಂ) 8 ಗ್ರಾಂ ಪ್ರೋಟೀನ್ ಮತ್ತು 100 ಕಿಲೋ ಕ್ಯಾಲೊರಿಗಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದೇಹದ ಸರಿಯಾದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಇತರ ಜೀವಸತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಖನಿಜಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ– ವಿಟಮಿನ್ ಸಿ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ.ಮೊಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಒದಗಿಸಲಾದ ಪ್ರೋಟೀನ್ಗಳು ಉತ್ತಮ ಜೈವಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ, ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಬಿಸಿಊಟಕ್ಕೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತವೆ, ಇದನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅಕ್ಕಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟ: ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು, ಊಟದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬಗ್ಗೆ ದೂರು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ದೂರುಗಳು ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಎನ್‌ಜಿಒಗಳು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ ಅಕ್ಕಿ ಬೇಯಿಸಿದಾಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಂಡೆ ಉಂಡೆಗಳಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಒಣಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸೀಮಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸಬಹುದು.ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳು ತಮಗೆ ಬಡಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಎಸೆಯಲು ಬಯಸಿದ್ದರು ಆದರೆ ಮುಗಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಒತ್ತಾಯಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರ ನಂತರವೂ, ದಿನಕ್ಕೆ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಿದ ಅಕ್ಕಿಯ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಪೋಲಾಯಿತು.

ಕ್ಷೀರ ಭಾಗ್ಯ: ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ,ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಹಾಲು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ, ನಾವು ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯ ಆಹಾರ ಆಯೋಗದಿಂದ ಹಲವಾರು ದೂರುಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ ತಣ್ಣನೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳ ಸ್ಥಗಿತ: ಶಾಲಾ–ಆಧಾರಿತ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ಬಜೆಟ್ ಒದಗಿಸಿದರೆ ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ, ಶಾಲಾ–ಆಧಾರಿತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಸೇವನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.ರುಚಿ ಮತ್ತು ತಾಜಾತನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಶಾಲಾ ಆಧಾರಿತ ಅಡುಗೆ, ಕೇಂ ದ್ರೀಕೃತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಶಾಲಾ ಆಧಾರಿತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.ಎಂಡಿಎಂ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಅಡುಗೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವಿದೆ ಮತ್ತು ಆದ್ದರಿಂದ ಶಾಲಾ ಆಧಾರಿತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. .ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಳ ಆಧಾರಿತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವಿಲ್ಲವೊ, ಅಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ–ಪ್ರಮಾಣದ ಸ್ವ–ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೇರೆಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ನೀಡಬಹುದು.ಆದರೆ ಇದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು, ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಮತ್ತು ಬಜೆಟ್ ಅನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಇದರ ಕೊರತೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಲಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲು ದೊಡ್ಡ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

5. ಶಿಫಾರಸುಗಳು

- ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಪೌಷ್ಠಿಕಾಂಶದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಹಾಗು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು ಸೇರ್ಪಡೆಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ವಾರದ ಎಲ್ಲಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯುಟದ ಭಾಗವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಪಪ್ಪಾಯಿ, ಸೀಬೆ ಮುಂತಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.
- ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆಹಾರ ಪೂರೈಕೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಶಾಲಾ ಆಧಾರಿತ ಅಡುಗೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಬೇಕು. ಸ್ಥಳಾವಕಾಶದ ನಿರ್ಬಂಧವಿದ್ದರೆ, ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಣ್ಣ-ಸಣ್ಣ ಸ್ವ-ಸಹಾಯ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರೇತರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಇರಬಾರದು ಏಕೆಂದ್ರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಳೀಯ ಉದ್ಯೋಗ ಹಾಗು ಸ್ಥಳೀಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಬಳಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ. ನಿಗದಿತ ಮೆನುವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ತಾಜಾ ಹಣ್ಣುಗಳು ಮತ್ತು ರಾಗಿ ಮುದ್ದೆ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಯುಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕೈ-ತೋಟಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಊಟ ತಯಾರಿಸಲು ಬಳಸಬಹುದು.
- ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಪೂರೈಸುತ್ತಿರುವ ಮೆನು ಮತ್ತು ಅವರ ಆಹಾರದ ರುಚಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೆನುವಿನಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಈರುಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಳಸಲು ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಇದು ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ಈರುಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಯನ್ನು ಆಹಾರದಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣ (ಏಡಿಂಟ) ಮತ್ತು ಸತುವು (ದುಟಿಛಿ) ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನರ ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಯುಟ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯುಟವನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಬಾರದು.
- ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯುಟ ಯೋಜನೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಊಟಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು, ಅಂಗನವಾಡಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ 12 ರೂ.ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅಡುಗೆಯವರು ಮತ್ತು ಸಹಾಯಕರಿಗೆ ನೀಡುವ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನಿಗದಿತ ಕನಿಷ್ಠ ವೇತನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು.
- ಕ್ಷೀರ ಭಾಗ್ಯ ಯೋಜನೆಯಡಿ, ಅಕ್ಷಯಾ ಪಾತ್ರಾ ಫೌಂಡೇಶನ್‌ನಂತಹ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬಿಸಿ ಹಾಲನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೆ ಎಂದು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲಾ ಆಧಾರಿತ ಅಡುಗೆಮನೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಸರ್ಕಾರೇತರೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೊಂದಿರುವವರನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲು ಸರ್ಕಾರೇತರೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಲಾಬಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸುವ ಸುತ್ತೋಲೆ ಹೊರಡಿಸಬೇಕು.
- ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ನಿಯಮಿತ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ನಡೆಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆ ತಂಡ: Karthik Ranganathan, Gee Imaan Semmalar, Sonali, Dr. Sylvia Karpagam, Mamata (Hejje), C Neeliah (Action Aid), Narsimappa TV (Alternate Law Forum), Vishesh Guru, Alwyn Dsouza (Indian Social Institute), Siddharth Joshi, Madhu (Janapriya Seva Kendra).

Annexure 1: List of Schools visited by the Fact-finding Team

S. No.	Location	MDM supplied by
A	**Bengaluru Urban**	
1	BBMP High school and junior college, Austin Town	Akshaya Patra Foundation
2	Govt. Tamil HPS School, DJ Halli	Akshaya Patra Foundation
3	Government Urdu Primary School, DJ Halli	Akshaya Patra Foundation
4	Government Model Tamil Primary School, Austin Town	Akshaya Patra Foundation
5	Kannada Primary and Secondary School, D J Halli	Akshaya Patra Foundation
6	Government Girls School, Anekal	Pragathi Foundation
7	Government Middle school, Anekal	School based
8	Government Urdu school, Anekal	Pragathi Foundation
9	Government Primary School, Narayanpura, Anekal	Pragathi Foundation
10	Government Old Model Middle School, Anekal	School-based Kitchen
B	**Mysuru District**	
11	Govt school, Bheemanakoppa, HD Kote Taluka	School based
12	Govt School, Mastihalli, HD Kote Taluka	School based
13	Govt school, Mastigudi, HD Kote Taluka	School based
14	Govt school, Bheenakoppa, HD Kote Taluka	School based
C	**Chamarajanagara**	
15	Govt. school, Yellandur taluka, Chamarajnagar	JSS Matha
D	**Chitradurga**	
16	Govt school, Hiriyur taluk	School based
17	Govt. school, Chalakere (1)	School based
18	Govt school, Chalakere (2)	School based
19	Govt school, Chalakere (3)	School based
20	Govt school, Chalakere (4)	School based
21	Govt school, Molkalmur (1)	School based
22	Govt school, Molkalmur (2)	School based
23	Govt school, Chitradurga (1)	School based
24	Govt school, Chitradurga (2)	School based

25	Govt school, Chitradurga (3)	School based
E	**Chikkamangluru**	
26	Government School, Begur Thanda, Ajjampura	School based
27	Government School, Muguli village, Ajjampura	School based
28	Government School, Sollapura village, Ajjampura	School based
29	Government School, Heggadehall village, Ajjampura	School based
30	Government School, Sokke village, Ajjampura	School based
31	Government School, Chennapura village, Ajjampura	School based